

A TÖRZSBETÉT SZOLGÁLTATÁSA

MISKOLCZI BODNÁR PÉTER
egyetemi tanár (KRE ÁJK)

Bevezetés

A törzsbetét témakörében a jogirodalom általában a kft. tagja által a társaság javára teljesített szolgáltatás mértékével, összetételével, a szerződésben meghatározott teljesítési határidő elmulasztásának jogkövetkezményeivel foglalkozik. Tanulmányunk a társasági szerződésnek a törzsbetét szolgáltatásával kapcsolatos néhány olyan rendelkezését elemzi, amelyet a jogalkotó a felek magánautonómiájának körébe tartozónak ítél, és erre tekintettel rendezésüket a társasági szerződésre bízta. A létesítő okiratban rögzített normák eredendően nem ütköznek jogszabályba, így nem tilosak, de bizonyos érdekeket sérthetnek, vagy veszélyeztethetnek. A cikk feltárja az egymással ellentétes érdekeket, bemutatja azt, hogy a jogalkotó milyen kompromisszum révén igyekszik érvényre juttatni ezeket az érdekeket és rávilágít a jogi szabályozás néhány pontatlanságára. A törzsbetétek szolgáltatásának időpontja szoros kapcsolatban áll a törzstőke mértékével, ezért elsőként a törzstőke mértékére vonatkozó előírások bemutatására kerül sor.

1. A kft. törzstőkéje

1.1. Az alapításkori törzstőke szerepe

A társaság törzstőkéjét az alapítás során a társaság tagjai bocsátják a társaság rendelkezésére. A törzstőke – főként az alapítást közvetlenül követő időszakban – számos jogalany szempontjából fontos. Fontos a társaság számára a tevékenység megkezdéséhez, mert a pénzbetétek egy részéből szerzik be a tevékenység megkezdéséhez szükséges eszközöket (amit a tagok által esetleg szolgáltatott apport is kiegészíthet), a törzstőkéből fizetik a béreket és a szükséges kiadásokat mindaddig, amíg a társaság bevételei erre fedezetet nem nyújtanak. A törzstőke áttételesen fontos a kft. tagjainak, akik osztalékot csak a társaságnak a törzstőke felhasználásával megkezdett működése során elért nyereségből remélhetnek, és a társaságban gyakorolt jogaik mértéke is – főszabályként – saját vagyoni hozzájárulásuknak a törzstőkéhez viszonyított arányától függ. A társaság munkavállalói számára kezdetben a törzstőké-

ből fizetik ki a munkabért. A törzstőke az állami költségvetés számára sem érdektelen, mert ez nyújt fedezetet az alapítás során fizetendő illetékekre és kezdetben a munkabérek közterheire. Legtöbbször a kft. törzstőkéjét a társasági hitelezők helyzetével kapcsolják össze, mivel a társasággal üzleti kapcsolatba kerülő cégek, vagy a kft. által megkárosított személyek követeléseit a társaság vagyonából lehet kielégíteni, márpedig a vagyon kiinduló mértéke a kft. tagjainak törzsbetéteiből álló törzstőke.

1.2. A törzstőke mértéke

A korlátolt felelősségű társaság vagyoni helyzetével kapcsolatos előírás viták keresztüztüében áll. Ennek az az oka, hogy a törzstőke minimális mértéke két, egymásnak ellentmondó cél megvalósításában is fontos szerepet tölt be. A gazdaságélénkítést és a kft. alapítás megkönnyítését a törzstőke alacsony mértéke szolgálná, míg a gazdasági forgalom biztonsága, ezen belül is a kft. hitelezőinek a védelme nagyobb méretű törzstőkét indokolna. A jogszabály által megkövetelt törzstőke-minimum szoros kapcsolatban van azzal, hogy a tagok – főszabály szerint – csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni hozzájárulásukat és a társaság nyereségéből rájuk jutó, de ki nem osztott nyereséget veszíthetik el a kft. fizetésektelensége esetén, a társaság által ki nem egyenlített további tartozásokat a hitelezők kénytelenek leírni.

1.2.1. Alacsonyan meghatározott törzstőke

Európában egy olyan tendenciának lehettünk tanúi a közelmúltban, amelynek eredményeképpen a kft. törzstőkéjét – a korábbinál – alacsonyabb mértékben határozták meg. Franciaországban a korábbi 7500 euró helyett 2004-től 1 euró törzstőkével is lehet kft.-t¹ alapítani. Németországban – a javaslatok ellenére – végül nem csökkentették a kft.² 25.000 eurós törzstőke-minimumát, de lehetővé tették egy – a kft.-re hasonlító – társaság, az ún. Unternehmergesellschaft haftungsbeschränkte (UG) alapítását 1 euró törzstőkével. A „Mini-GmbH”-nak is nevezett társaság a nyereségének a 25%-át mindaddig köteles felhalmozni, amíg a törzstőke el nem éri a 25.000 eurós szintet. A jogszabály nem határozta meg, hogy mennyi idő alatt kell elérni a GmbH törzstőke-minimummal azonos vagyoni szintet.

1 Société a Responsabilité Limitée – SARL.

2 GmbH.

A jelképes törzstőke-minimummal alapítható kft. vagy arra emlékeztető társaság nem tud helytállni kötelezettségeiért, de sokszor a jogszabályi elvárásnak megfelelő törzstőke-minimum sem fedezi a hitelezők követeléseit. Egy kft.-vel üzleti kapcsolatot létesítő személynek mindenképpen gondoskodnia kell megfelelő biztosítékról arra az esetre, ha a kft. nem lenne képes tartozását kiegyenlíteni.

A magyar jogfejlődésnek is volt egy olyan időszaka, amikor ötszázezer forintra csökkentették a kft. törzstőkéjének a minimumát. Ez a helyzet azonban nem maradt tartós, sőt – érdekes hasonlóságot mutatva az osztrák jogfejlődéshez – a tendencia megfordult.

1.2.2. A törzstőkére vonatkozó rendelkezések a Ptk.-ban

A 2013. évi V. törvény – a korábbi ötszázezer forint helyett – hárommillió forintra emelte vissza a kft. törzstőkéjének a minimumát. A törvény indokolása kettős célkitűzést említ, egyrészt a hitelezők érdekének a védelmét hozza fel a magasabb minimum indokaként, másrészt a nem kellően megalapozott társaságok létesítésének a megakadályozását. A jogtudományi művek többsége egyetért a célkitűzésekkel, de volt, aki annak a véleményének adott hangot, hogy a magasabb követelmény nem alkalmas a hitelezők védelmére.³

Álláspontom szerint a korábbinál magasabb elvárt követelmény alátámasztására említett két indok valójában nem öleli fel a törzstőke-minimum valamennyi kedvezményezett személycsoportra gyakorolt kedvező hatását. A kellő tőke nélküli kft. alapítástól való visszatartást a magam részéről igen fontos célkitűzésnek tartom. Nem csupán a potenciális hitelezőket védi, de a központi költségvetést is oltalmazza, a forráshiányos kft.-k későbbi várható késedelme, kötelezettségek teljesítésének várható elmaradása kapcsán felmerülő költségektől, az ügyintézési feladatok többletétől. Tény, hogy vannak sikeres „garázscégek”, de a jogalkotónak nem kötelessége az, hogy kft. formájában tegye lehetővé a társaságalapítást a gazdaságélénkítés érdekében.

3 SZEGEDI András: A törzstőkeminimum dogmája a magyar társasági jogban, *Jog – Állam – Politika*, 2009/1, 25-40; SZEGEDI András: Az „ezer forintos kft.” védelmében. *Gazdaság és Jog*, 2007/3, 8-13; LEHOCZKI Zóra Zsófia: Oázis vagy délibáb? – Gondolatok a törzstőke-minimum hitelezővédelmi szerepéről I. *Gazdaság és Jog*, 2017/10, 7-12. [a továbbiakban: LEHOCZKI (2017a)]; LEHOCZKI Zóra Zsófia: Oázis vagy délibáb? – Gondolatok a törzstőke-minimum hitelezővédelmi szerepéről II. *Gazdaság és Jog*, 2017/11, 20-25.

2. A vagyoni hozzájárulás teljesítésének speciális szabályai a kft.-ben

A vagyoni hozzájárulás szolgáltatásának szabályai két részből állnak. A jogalkotó elsőként meghatározza azt, hogy milyen elemekből álló tényálláshoz fűz jogkövetkezményt (2.1. alfejezet), majd rögzíti a szankció jellegű következményt (2.2. alfejezet).

2.1. A hipotézis

A Ptk. kft.-re vonatkozó szabályai mind a pénzbetétre, mind a nem pénzbeli hozzájárulásra vonatkozóan meghatároznak olyan helyzeteket, amelyek valamilyen jogkövetkezményt vonnak maguk után.

2.1.1. A pénzbetét szolgáltatás tényállása

A Ptk. 3:162. § (1) bekezdése a pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatásának két esetéhez fűz negatív jogkövetkezményt: egyrészt ahhoz, ha a társasági szerződés lehetővé teszi a pénzbetét alapításkori alacsony mértékét, másrészt, ha a társasági szerződés engedi a pénzbetét elhúzódo szolgáltatását. A szankció arra utal, hogy a jogalkotó nem tartja kívánatosnak az ilyen esetek előfordulását.

a) A jogkövetkezményt automatikusan kiváltó első helyzet az, ha a társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig valamelyik tag a társasági szerződésben meghatározott pénzbetéte felénél kisebb összeget köteles befizetni. Egyetértve Gál Judit álláspontjával⁴ a „pénzbetét felénél kisebb összeg” jelentheti azt is, hogy a társasági szerződés arra is felhatalmazza az érintett tagot, hogy egyáltalán ne teljesítsen pénzbeli szolgáltatást. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a jogkövetkezmény nem ahhoz a helyzethez kapcsolódik, hogy a tagok együtt a törzstőke felénél kevesebb pénzt bocsátanak a kft. rendelkezésére, még csak nem is ahhoz az esethez, hogy az egyik tag a pénzbetétje felénél kisebb értékű fizetést teljesít ténylegesen, hanem ahhoz, hogy a társasági szerződés ezt lehetővé teszi, akár egyetlen tag számára. A lehetőséget a tag jellemzően ki is használja majd, a jogszabályi megoldás azonban független attól, hogy a pénzbeli hozzájárulás teljesítése miként alakul. Ha a szerződés a lehetőséget biztosítja, a jogkövetkezményre akkor is sor kerül, ha mindegyik tag befizette legalább a pénzbetétje felét a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig.

4 GÁL Judit: A kft-k feltőkésítése. *Céghírnök*, 2015/8, 3.

- b) A jogkövetkezményt automatikusan kiváltó második helyzet az, ha a társasági szerződés a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig be nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatására egy évnél hosszabb határidőt állapít meg. A határidőt a társaság nyilvántartásba vételétől kell számítani. Itt sem csak az a helyzet váltja ki a jogkövetkezményt, hogy egy tagot feljogosít a társasági szerződés arra, hogy egy évnél hosszabb határidőben fizesse be a pénzbetétet a kft.-nek, hanem akár az összes tag részesíthető ebben a kedvezményben. A Ptk. rendelkezése nem a pénzbetét szolgáltatásának tényleges megvalósulásához fűz jogkövetkezményt, hanem ahhoz, hogy mit tartalmaz ezzel kapcsolatban a társasági szerződés. Ez változást jelent a Gt.-hez képest, amely korábban úgy rendelkezett, hogy az alapításig be nem fizetett pénzbeli betétek befizetésének az esedékességét a társasági szerződésben kell meghatározni, de a cégbejegyzéstől számított egy éven belül valamennyi pénzbeli hozzájárulást be kell fizetni. Korábban tehát a pénzbetétek tényleges befizetésére tette a hangsúlyt a jogalkotó, míg ma a társasági szerződés meghatározott tartalma vált ki jogkövetkezményt.

2.1.2. A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítésének speciális szabályai

A gazdasági társaságok közös szabályai között a Ptk. 3:98. § – hallgatólagosan – a létesítő okmányra bízta azt, hogy meghatározza az egyes tagok által teljesítendő vagyoni hozzájárulás mértékét és a társaság rendelkezésére bocsátásának időpontját. A létesítő okmányban foglalt kötelezettség megszegése a tagsági jogviszony megszűnését vonja maga után. A kft. alapítása körében a vagyoni hozzájárulás rendelkezésre bocsátásának ütemezésére vonatkozóan a törvény nem rögzíti az elvárt magatartást, de arra, hogy létezik egy „ideálkép” következtethetünk abból, hogy a jogalkotó jogkövetkezményt fűz a „kimondatlan” követelmény megsértéséhez.

Attól függően, hogy a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értéke milyen hányadot képvisel a törzstőkében, a tagoknak más határidőben kell az apportot a társaság rendelkezésére bocsátani.

- a) Ha alapításkor a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értéke eléri vagy meghaladja a törzstőke felét, az apportot a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásáig teljes egészében a társaság rendelkezésére kell bocsátani. [3:163. § (1) bek.]
- b) Ha a törzstőke felénél kisebb értékű az apport, akkor a teljesítés határidejének meghatározását a törvény a társasági szerződésre bízta. A jogalkotó azonban nem tartja szerencsésnek azt, ha túlzottan elhúzódik az apportszolgáltatás,

ezért a – törvényben nem rögzített – elvárásától eltérő, annál hosszabb apportszolgáltatási határidőt szankcionálja. (lásd 2.2.2. alfejezetben)

2.2. Jogkövetkezmény

2.2.1. A pénzbetéttel kapcsolatos jogkövetkezmények

A társasági szerződés pénzbetétre vonatkozó – 2.1.1. alfejezetben bemutatott tartalmú – rendelkezései kettős jogkövetkezményt váltanak ki, egyrészt osztalékfizetési moratórium lép életbe, másrészt a törvény meghatározza a tagokat terhelő helytállási kötelezettség mértékét.

- a) A társaság nem fizethet osztalékot a tagoknak egy bizonyos ideig.
- aa) Az osztalékfizetési moratórium emlékeztet a „mini GmbH.” esetén a német jog által alkalmazott megoldásra. Mind a német mind a magyar jog azt igyekszik biztosítani, hogy a társaság vagyona idővel elérje a jogalkotó által preferált törzstőke-minimumot. Hasonlóságot mutat a két megoldás abban is, hogy egy jogszabályban nem tiltott, sőt kifejezetten lehetővé tett megoldás esetén alkalmaz a tagok számára hátrányos jogkövetkezményt. A magyar jog radikálisabb, mert a nyereség teljes összegét elvonja a tagoktól, míg a német jog megelégszik azzal, hogy a nyereség negyedét tartsák vissza és fordítsák a társasági vagyon növelésére.
- ab) Felhívjuk a figyelmet a magyar jog szerinti osztalékfizetési moratórium általános jellegére, nevezetesen arra a tényre, hogy egyik tag számára sem fizethető osztalék, még a pénzbetétét teljes egészében és határidőben teljesítő tag részére sem.
- ac) A társaság mindaddig nem fizethet osztalékot a tagoknak, amíg a ki nem fizetett és a tagok törzsbetétére az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség a tagok által teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulással együtt el nem éri a törzstőke mértékét [Ptk. 3:162. § (1) bek.]. „A Ptk. lényegében biztosítja a törzstőkének a társaság nyereségéből való feltöltését, vagyis azt, hogy a tagok ne saját vagyonukból, hanem a társaság eredményes működése során megtermelt nyereségből fedezzék a törzstőke összegét.”⁵
- b) A tagok helytállása
- Az osztalékfizetési moratórium tartama alatt bekövetkezhet az a helyzet,

5 PETRIK Ferenc (szerk.): *Polgári jog – Kommentár a gyakorlat számára. I. kötet.* Ötödik kiadás. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018, 210.

hogyan a társaság vagyona nem fedezi a kft. tartozásait (még a ki nem fizetett osztalékokkal együtt sem⁶). Ekkor – a Ptk. szerint – szükség van a társaság tagjainak a helytállására.⁷ A Ptk. 3:162. § (2) bekezdése szerint ilyen esetben a tagok a még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk összegének erejéig kötelesek helytállni a társaság tartozásaiért.

2.2.2. Az apporttal kapcsolatos jogkövetkezmény

Ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a társaság alapításakor nem bocsátották teljes egészében a társaság rendelkezésére és a fennmaradó apport szolgáltatására a társasági szerződés a nyilvántartásba vételtől számított három évnél hosszabb határidőt állapít meg, akkor e rendelkezés – a három évet meghaladó részében – semmis. [3:163. § (2) bek.]

3. Kritikai megjegyzések, javaslatok a jogszabályi feltételekhez

3.1. Lehetőség vagy megvalósulás?

A Ptk. 3:162. § (1) bekezdése kettős hipotézist alkalmaz, mindkettő a társasági szerződés olyan rendelkezéséhez kapcsol jogkövetkezményt, amely egyes tagokra – vagy a tagokra általában – kedvező tartalmú. Hitelezővédelmi szempontból nem logikus az a megoldás, amely a szerződéses rendelkezéstől teszi függővé a szankciót, nem a pénzbeli hozzájárulás tényleges mértékétől. Szankció sújtja a társaság tagjait a társasági szerződés tartalma miatt, noha a tagok esetleg nem használták ki a lehetőséget és valamennyien legalább a pénzbetétek felét szolgáltatták a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig és a hátralékot is a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy éven belül szolgáltatják.

A Gt. 115. § (1) bekezdése korábban attól tette függővé a társaság bejegyzését, hogy a bejegyzési kérelem benyújtásáig minden egyes pénzbeli hozzájárulásnak legalább felét a társaság javára befizették-e. A régi szabály – hitelezővédelmi szempontból precízebben – a jogkövetkezmény alkalmazását a tényleges teljesítés mértékéhez köthette, nem attól tette függővé, hogy miként szolt a társasági szerződés.

6 Az osztalékfizetési moratórium révén a tag pénzbetéte folyamatosan növekszik a rá jutó – de részére ki nem fizethető – osztalék mértékével.

7 A társasági tagot a társaság tartozásáért terhelő helytállási kötelezettség természetére lásd MISKOLCZI BODNÁR Péter: Felelősség és helytállás. *Glossa Iuridica*, 2017/1-2, 111-145.

3.2. A jogszabályszoveg és az indokolás eltérése

A Ptk. szövege arról szól, hogy „valamelyik tag” számára biztosít kedvezményt a társasági szerződés. Az indokolás viszont azt látszik igazolni, hogy a jogalkotó nem arra az esetre „méretezte” a szabályt, hogy egy vagy néhány tag részesül előnyben (kevesebbet fizet az alapításkor, és/vagy hosszabb határidőt állapítanak meg számára a hátralék befizetésére). Az indokolás azt tekinti jellemzőnek, hogy a társasági szerződés valamennyi tagot egyformán feljogosítja arra, hogy egyáltalán nem fizessen a saját vagyonából a társaság számlájára, hanem pénzbetétjének teljes összegét majd a felhalmozott osztalékok alkotják majd. „A társasági szerződésben ilyenkor is meg kell határozni a törzstőke és a törzsbetétek összegét, de azt a tagoknak nem kell befizetniük a társaság részére, hanem a társaság eredményes működése során megtermelt nyereségből lehet megteremteni a fedezetet. A társasági szerződés ilyen rendelkezése esetén a társaság megkezdheti működését úgy, hogy a törzstőkéje nincs fedezve vagyoni hozzájárulásokkal, ami a hitelezői érdekeket jelentős mértékben veszélyezteti. Ezért (...) a társaság mindaddig nem fizethet ki a tagjai részére osztalékot, amíg a megtermelt és a társaság számára visszatartott nyereség nem fedezi a törzstőke teljes összegét.”⁸ Nagyon fontosnak tartom annak tekintetbe vételét, hogy az indokolás kiinduló pontja az, hogy a tagok egyáltalán nem teljesítenek vagyoni hozzájárulást, mert így lesz érthető az indokolásnak az a – Ptk. szövegének egyébként ellentmondó – része, mely szerint „a társaság mindaddig nem fizethet ki a tagjai részére osztalékot, amíg a megtermelt és a társaság számára visszatartott nyereség nem fedezi a törzstőke teljes összegét.” Az indokolás szerint a pénzbetét teljes mértékben a tag részére ki nem fizetett osztalékokból áll, míg a törvényszöveg szerint ez „a tagok által teljesített pénzbeli hozzájárulással együtt” veendő figyelembe. Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy az indokolás idézett szabálya csak arra az esetre vonatkozik, ha egyik tag sem teljesített pénzbefizetést.

8 Az indokolás vonatkozó részének teljes szövege a következő: „A társasági szerződésben ilyenkor is meg kell határozni a törzstőke és a törzsbetétek összegét, de azt a tagoknak nem kell befizetniük a társaság részére, hanem a társaság eredményes működése során megtermelt nyereségből lehet megteremteni a fedezetet. A társasági szerződés ilyen rendelkezése esetén a társaság megkezdheti működését úgy, hogy a törzstőkéje nincs fedezve vagyoni hozzájárulásokkal, ami a hitelezői érdekeket jelentős mértékben veszélyezteti. Ezért a Javaslat az ilyen esetekre két garanciális szabályt állapít meg. Egyrészt a társaság mindaddig nem fizethet ki a tagjai részére osztalékot, amíg a megtermelt és a társaság számára visszatartott nyereség nem fedezi a törzstőke teljes összegét. Ez hivatott biztosítani azt, hogy a törzstőke feltöltése a lehető leghamarabb megtörténjen”.

3.3. Az orvoslás lehetőségének a hiánya

Az a megoldás, amely a szerződés tartalmához, nem pedig a pénzbeli vagyoni hozzájárulás tényleges szolgáltatási körülményeihez fűz jogkövetkezményt kizárja annak lehetőségét, hogy a tagok a szerződésben írt mértéket meghaladó összegű, vagy a szerződésben rögzített határidő letelte előtti pénzbefizetéssel elkerüljék a rájuk váró szankciót. A pénzbetétek nagyobb hányadának gyors befizetése a hitelezők érdekét is szolgálná, javítaná a társaság működési lehetőségeit, pótlólagos fedezetet biztosítana a kiadásokhoz, munkabérekhez. Sokak számára előnyös lenne tehát az, ha a kft. tagjai nem használnák ki társasági szerződésben szereplő lehetőségeket. A szerződésben rögzített-nél nagyobb hányadú és/vagy gyorsabb befizetés a tagok számára azzal az előnnyel járna, hogy elkerülhetnék a rájuk váró szankciót. A joggyakorlatnak azzal is ösztönözni kellene a szerződésben vállaltnál nagyobb alapításkori pénzbefizetést és a hátralék egy éven belüli befizetését, hogy ilyen esetben eltekint a törvényi következmények alkalmazásától.

3.4. A szerződésmódosítás hatása

A gyakorlatban felmerülhet az az eset, hogy az első osztalékfizetésről döntést hozni készülő taggyűlés előkészítése során észlelik azt, hogy a társasági szerződés rendelkezése miatt – átmenetileg – nem lehet osztalékot fizetni. Vajon, ha rá tudják beszélni a társasági szerződés rendelkezése által kedvező fizetési helyzetbe került tagot (tagokat) arra, hogy – a kedvezményről lemondva – hozzájáruljon (hozzájáruljanak) a szerződés módosításához, akkor a módosított, és így a 2.1. alfejezetben írt rendelkezések egyikét sem tartalmazó társasági szerződésre tekintettel lehet-e osztalékot fizetni? A 3.2. alfejezetben írt előnyökre tekintettel támogatnánk azt, ha a bírói gyakorlat elfogadná a módosítás lehetőségét, és erre tekintettel eltekintene az osztalékfizetési moratóriumtól.

3.5. A tőkefeltöltés végső határideje

Az, hogy a társasági nyereségből mikorra lehet feltölteni a törzstőke pénzbetét részét két – nehezen megjósolható – körülménytől függ. Nem látható előre az, hogy egy frissen alapított társaság esetében a működés mikortól válik nyereségesé, és milyen mértékű lesz a nyereség. A Ptk. nem szab végső határidőt a nyereségből való tőkefeltöltés teljesítésére, de ez nem jelenti azt,

hogy a tőkefeltöltés bármeddig tarthatna. A társasági szerződésben ugyanis meg kell határozni a vagyoni hozzájárulás teljesítésének határidejét, ami ap-
port esetén nem lehet a cégbejegyzéstől számított három évnél hosszabb,
pénzbefizetés esetén viszont a tagok akaratán múlik csak a határidő hossza.
A tagok nem tudhatják előre, hogy a nyereségből való osztalékok felhalmo-
zása nyomán mikorra áll elő az a helyzet, amelyhez a Ptk. az osztalékfizetési
moratórium megszűnését fűzi. Két eset lehetséges.

- a) Akkor, ha a társaság sikeresebben működik, mint ahogy azt a tagok az alapításkor remélték, akkor a ki nem fizetett osztalékok vártnál nagyobb mértéke miatt a társasági szerződésben rögzített időpontnál korábban megvalósul az, hogy valamennyi tag szerződésben vállalt pénzbetéte a társaság rendelkezésére áll. Ez a hitelezőkre, a tagokra, a társaságra és annak munkavállalóira kedvező helyzet, nem igényel további intézkedést.
- b) Akkor, ha a társaság kevésbé sikeres, mint ahogy azt a tagok az alapításkor remélték, akkor a ki nem fizetett osztalékok vártnál kisebb mértéke miatt a társasági szerződésben a pénzbetétek teljesítésére meghatározott végső időpont hamarabb elérkezik, mint ahogy megvalósulna az, hogy valamennyi tag szerződésben vállalt pénzbetéte teljes mértékben a társaság rendelkezésére áll. Ez a hitelezőkre, a tagokra, a társaságra és annak munkavállalóira kedvezőtlen helyzet. Ilyenkor azok a tagok, akiknek a pénzbetéte az általuk befizetett és a részükre nem folyósított osztalékkal együtt sem éri el a társasági szerződés szerinti mértéket, kénytelenek a még hiányzó részt a társasági szerződésben meghatározott határidő letelte előtt befizetni. Abban az esetben, ha erre nem kerül sor, az ügyvezető felszólítja őket a teljesítésre. A befizetés elmaradása esetén a tagsági jogviszonyuk a törvény erejénél fogva megszűnik. Látható tehát, hogy a tőkefeltöltés új lehetősége – miközben alapvetően kedvező a tag számára – keletkeztet bizonyos kockázatot. A tag nem lehet biztos abban, hogy a részére nem folyósított osztalékok fedezik-e a befizetéséből hiányzó részt. A tag nem tudhatja azt sem, hogy a társasági szerződésben rögzített véghatáridő idején rendelkezik-e majd elegendő likvid tőkével ahhoz, hogy addigi hozzájárulásait kiegészítse az általa vállalt pénzbetét teljes összegére. Az „addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér” népi bölcsességétől egyre távolabb kerülő jogi lehetőségek tehát nem csupán előnyöket biztosítanak, de kockázatot is keletkeztetnek a kedvezményt igénybe vevő tag(ok) számára.

4. Kritikai megjegyzések, javaslatok az osztalékfizetési moratórium egyes szabályaival kapcsolatban

4.1. Az osztalékfizetési moratórium indokolatlanul általános hatása

- a) A társasági tagok helyzetét indokolatlanul változtatja meg az osztalékfizetési moratórium általános jellege, nevezetesen az, hogy a kft. egyik tagja számára sem fizethető osztalék.
- aa) Az a következmény, hogy az osztalékfizetési moratórium idején a kft. minden tagja hátrányos helyzetbe kerül, nincs összhangban a norma hipotézis részével, amely szerint elegendő, ha a társasági szerződés egy tag számára biztosít kedvezményt⁹.
- ab) Az általános osztalékfizetési moratórium nem méltányos azokkal a tagokkal szemben, akikre nem vonatkozott a társasági szerződés említett rendelkezése, és pénzbetétjük több mint felét befizették a társaság nyilvántartásba vételi kérelmének benyújtásáig és a hátralékot is a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy éven belül befizetik. Az ilyen személyeket sújtó első hátrány az, hogy egy ideig nem kapnak osztalékot, noha nem részesültek kedvezményben és maguk részéről mindent megtettek annak érdekében, hogy a társaság hozzájusson ahhoz a vagyonhoz, amelyet a társasági szerződésben részére meghatároztak. A tanulmány további részében bemutatjuk, hogy nem csupán az osztalékhoz jutás későbbi időpontja, hanem annak esetleges elmaradása is veszélyezteti az ilyen tagokat. További hátrányt jelenthet számukra az, hogy a tagok helytállására vonatkozó szabály egy lehetséges értelmezése folytán a hitelezők követeléseinek a kiegyenlítése is kötelezhetik őket.
- b) Az osztalékfizetési moratórium általános jellege – áttételesen – minden tagot arra ösztönöz, hogy saját jól felfogott érdekében ne fogadjon el olyan tartalmú társasági szerződést, amely ilyen hátrányos következményekkel jár számára, anélkül, hogy bármilyen előnyt élvezne. A társaság tagjainak tehát lehetőségük van arra, hogy elkerüljék az osztalékfizetési moratóriumot azáltal, hogy nem járulnak hozzá ahhoz, hogy a társasági szerződés olyan kedvezményt biztosítson más tag(ok) számára, amely az osztalékfizetés automatikusan felfüggesztését vonja maga után. Ez a – saját

9 A kedvezmény lehet a pénzbetét teljesítésére biztosított alapításkori kedvező mérték, vagy hosszabb befizetési határidő.

szempontjukból logikus – lépés viszont korlátozza a tőkefeltöltés új jogintézményének gyakorlati megvalósulását. A társasági tagok szempontjából célszerű, hogy a társasági szerződések valamennyi tag számára egyforma mértékű és/vagy határidejű kedvezményt biztosítsanak. Valószínűsíthető, hogy ez lesz a jellemző megoldás, noha a törvényszöveg „egyes tagok” fordulata azt sugallja, hogy nem mindenki kap kedvezményt.

4.2. Az osztalékfizetési moratórium és a hitelezői érdekek

Az osztalékfizetési moratórium bevezetését – az indokolás szerint – a társaság hitelezőinek érdekvédelme indokolta. El kell ismerni azt, hogy az osztalékfizetési moratórium hozzájárul ahhoz, hogy a társaság hitelezői számára biztosítékul szolgáló vagyon gyarapodjon. Ez azonban annak ellensúlyozására hivatott, hogy a kft. tagjai akár egy fillér vagyoni hozzájárulás nélkül is alapíthatnak társaságot. Bármilyen nagy is legyen majd az első év nyeresége, a mérleg megállapításáig az olyan társaságok, ahol a tagok maximálisan kihasználják a tőkefelöltés lehetőségét, nem rendelkeznek vagyonnal, és így a hitelezők érdekét szolgáló vagyoni fedezettel sem. Még mielőtt bárki abba a hitbe ringatná magát, hogy a tőkefeltöltés és az osztalékfizetési moratórium összességében jól szolgálja a hitelezőket, fel kell, hogy hívjuk a figyelmet arra, hogy a helyzet kifejezetten hátrányos számukra. Az osztalékfizetési moratórium nem képes ellensúlyozni a vagyoni hozzájárulás nélküli alapítás hitelezők érdekeire gyakorolt negatív hatásait.

Másrészt viszont a 4.3.2. alfejezet b) pontjában azt is fogjuk látni, hogy – az osztalékfizetési moratórium túl késői megszűnése miatt – egy ponton túl a moratórium fenntartása már nem indokolható a hitelezői érdekek védelmével.

4.3. Az osztalékfizetési moratórium megszűnésének feltétele

4.3.1. Értelmezési probléma

A törvényszövegben többes számban használt „tagok” kifejezés kétféle értelmezést tesz lehetővé:

- a) A szigorúbb értelmezés szerint a 3:162. § (1) bekezdésének szabályát úgy kell érteni, hogy az ott írt helyzetnek valamennyi tag tekintetében be kell következni.
- b) A megengedőbb értelmezés szerint a „tagok” kifejezéssel a jogalkotó a tagok összességét jelöli, tehát az egyik tag „túlfizetése” kiegyenlítheti a

másik tagnál jelentkező hiányt. A jogirodalomban olvasható a megengedő értelmezést valló álláspont is: „A tilalom megszűnéséhez nem szükséges, hogy valamennyi tag teljes összegben teljesítse a törzsbetétét, elegendő, ha a teljesített pénzbeli hozzájárulások és az osztalékként ki nem fizetett nyereség összege eléri a törzstőke mértékét”.¹⁰

A szigorúbb értelmezés mellett szól a hagyomány, nevezetesen az, hogy a Gt. minden egyes tag esetén ragaszkodott a teljesítéshez, A szigorúbb értelmezés indokoltságát erősíti az, hogy az osztalékfizetési moratórium előzménye a társasági szerződésnek egy olyan rendelkezése, amely egyetlen tag preferálása esetén is kiváltja a jogkövetkezményt. Logikusan feltehető, hogy a norma hipotézise és rendelkező része azonos logika mentén halad. A megengedőbb értelmezés mellett viszont azzal lehet érvelni, hogy a tőkefeltöltési szabály lényegesen különbözik a korábbi megoldástól. A továbbiakban a szigorúbb értelmezést tekintjük kiinduló pontnak, jelezve, hogy a később jelzett problémák egy része feloldható lenne a megengedőbb értelmezés követésével.

4.3.2. A viszonyítási pont meghatározásának a problémája

Kételyeinknek adunk hangot az osztalékfizetési moratórium megszűnésének meghatározásával kapcsolatosan. Egyértelmű, hogy a halmozódó osztalékokat hozzá kell számítani a tagok által teljesített pénzbeli vagyoni hozzájáruláshoz. Az így kapott összeget – megítélésünk szerint – nem a társaság törzstőkéjéhez kellene viszonyítani, hanem a pénzbetétek – társasági szerződésben rögzített – összegéhez. A két érték csak azoknál a társaságoknál esik egybe, ahol a tagok egyike sem vállalkozott apportszolgáltatásra. Olyan társaságok esetén, ahol apport is szerepel tagok vagyoni hozzájárulásában két probléma is adódik abból, hogy a jogalkotó nem figyel az apportra, csak a pénzbeli szolgáltatásra koncentrálnak, de mégis – az apportot is magában foglaló – törzstőke teljes mértékének elérését szabja az osztalék kifizethetőségének a feltételül:

a) Ha a társasági szerződés szerint apporttal is hozzá kell járulni a törzstőkéhez és a társaság alapítása során a teljes apport szolgáltatására sor kerül, akkor a társaság rendelkezésére bocsátott apport értéke indokolatlanul figyelmen kívül marad az osztalékfizetési moratórium befejezéséhez figyelembe veendő vagyoni elemek közül. Emiatt a teljesített pénzbetétek és a ki nem fizetett osztalékok együttes értéke nem éri el a társaság törzstőkéjét

10 LEHOCZKI (2017a) i. m. 9.

(mert a teljesített apportot nem veszi figyelembe csökkentő tényezőként a Ptk., de a szerződés szerinti apport értéke szerepel a törzstőkében). Ennek következtében – a törvény rendelkezését betű szerint alkalmazva – nem fizethető osztalék. Valójában nincs hitelezővédelmi probléma, a teljes törzstőke a társaság rendelkezésére áll, csak megfelelkezett a jogalkotó arról a lehetőségről, hogy apportot is szolgáltatnak. Ebben a helyzetben viszonylag egyszerűen orvosolható a törvényszöveg pontatlansága. Csak annyi a teendő, hogy az apportot is figyelembe kell venni a teljesített pénzbefizetések és a ki nem fizetett osztalékok mellett, így e három tétel összegének kell elérnie a társaság törzstőkéjeként a szerződésben meghatározott összeget. A 4.3.1. alfejezet a) pontjában írt szigorúbb értelmezés minden egyes tag esetében a teljesített pénzbefizetésének, a tagra elszámolt, ki nem fizetett osztaléknak és az adott tag által szolgáltatott apportnak együttesen el kell érni a tag törzsbetétjének mértékét.

- b) A társasági szerződés az apport teljesítésére haladékot adhat abban az esetben, ha a teljes apport szolgáltatására nem kerül sor a társaság alapítása során. Erre azért van lehetőség, mert a 3:163. § (1) bekezdés nem követeli meg az azonnali apportszolgáltatást, ha az apport értéke nem éri el a törzstőke felét. Három évnél nem hosszabb határidő tűzését a jogalkotó jogszerűnek fogadja el és hitelezővédelmi szempontból sem kifogásolja. Az osztalékfizetési moratórium – álláspontunk szerint nem kellően precízen megfogalmazott szabálya – alapján osztalékfizetésre akkor sem kerülhet sor az apport teljes körű szolgáltatásának megtörténteig – akár három évig – ha valamennyi tag a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy éven belül, teljes mértékben befizette az általa vállalt pénzbetétet. A cégbejegyzést követő második és harmadik évben tehát ilyen esetben anélkül halmozódnak az osztalékként ki nem fizethető összegek, hogy a hitelezők érdekvédelve ezt indokolná. A társaság hitelezői a Ptk. alapján nagyobb fedezethez jutnak, mint a Gt. alapján. Ennek a kedvezőbb helyzetnek azonban az a forrása, hogy a társaság tagjai még akkor se kapnak osztalékot, ha a teljesített apport, a pénzbefizetés és a ki nem fizetett osztalékok együttes értéke már meghaladja a társaság törzstőkéjét, – a 4.3.1. alfejezet a) pontjában írt szigorúbb értelmezés esetén – oly módon, hogy minden tag teljesítette a rá eső vagyoni hozzájárulást.

A most vitatott rendelkezés magyarázata alighanem ott keresendő, hogy a jogalkotó külön-külön szabályozta a pénzbetétekre és az apportra vonatkozó következményeket, és nem kapcsolta össze a kettőt.

4.3.3. Kívánatos joggyakorlat

A bírói gyakorlat számára kétféle korrekciós megoldás is javasolható:

- a) Amennyiben a Ptk. 3:162. § (1) bekezdését szó szerint alkalmazzák – nevezetesen a törzstőkéhez viszonyítják a teljesített pénzbetéteket és a ki nem fizetett osztalékot –, akkor vegyék figyelembe a teljesített apportot is. A megoldás azért lenne logikus, mert ha az egyik oldalon tekintetbe kell venni a társasági szerződés szerinti apportot, amely a törzstőke részét képezi, akkor a másik oldalon a már teljesített apport értékére is tekintettel kellene lenni. A már teljesített apport értékének a figyelmen kívül hagyása ugyanis azt eredményezi, hogy az osztalékfizetési moratórium indokolatlanul elhúzódik, noha a pénzbetétek az elvárt mértékben és határidőre teljesültek. Az már teljesített apport figyelembe vétele orvoslja a tagok kedvezőtlen osztalékfizetési helyzetét abban az esetben, ha az apportszolgáltatás teljes körűen megtörtént az alapítás során a cégbejegyzési kérelem benyújtását megelőzően.
- b) A másik korrekciós lehetőség az, hogy ne a törzstőkéhez, hanem a tagok által vállalt pénzbetétek összegéhez viszonyítsák a társaság rendelkezésére álló pénzeszközöket. Ez a második megoldás még kedvezőbb, mint az a) pontban említett, ezért ennek alkalmazását javasoljuk a joggyakorlat számára. A tagok által vállalt pénzbetétek összegéhez való viszonyítást egyrészt azért véljük jobb megoldásnak, mert a hipotézis is a tag pénzbetétjéhez – a pénzbetét alacsony mértékének engedélyezéséhez vagy elhúzódó befizetésének a lehetővé tételéhez – kötődött. Az általunk javasolt megoldást azért tarjuk valamivel precízebbnek az összes vagyoni szolgáltatásnak a teljes törzstőkéhez való viszonyításánál, mert így az apport teljesítésére legálisan biztosítható egy évnél hosszabb határidő kihasználása nem eredményezne – indokolatlan – osztalékfizetési moratóriumot.

4.4. Az osztalék sorsa

Nem tartalmaz rendelkezést a Ptk. arra vonatkozóan, hogy az osztalékfizetési moratórium megszűnése után mi történjék a korábban a tagoknak ki nem fizetett osztalékokkal. A 3: 162. § (1) bekezdése a „tagok törzsbetétére az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség” említésével – álláspontunk szerint azt írja elő, hogy az adózás és az esetleges egyéb kötelezettségek teljesítését követően megmaradó felosztható nyereségből az egyes tagra jutó – de ki nem fizethető – osztalékot úgy kell tekinteni, mintha azt a tag fölvette

volna, és ezt követően be is fizette volna a társaságnak. Az osztalék tehát a pénzbetét részévé válik, csökkentve a tag által még teljesítendő pénzbefizetési kötelezettséget, azaz a tag hátralékát. Előfordulhat az, hogy két – azonos összegű pénzbetétet vállaló – tag közül az egyik kisebb hányadot fizet be. Emiatt a rá jutó osztalék is kisebb lesz, mert a 3:185. § (2) bekezdése szerint a tag osztalékra a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában jogosult. Ebből az következik, hogy az azonos összegű pénzbetétet vállaló tagok közül a nagyobb hányadot befizető tag hátraléka hamarabb megszűnik a rá jutó és pénzbetétét növelő nagyobb osztalék eredményeképpen. A következő évi mérleg nyomán még inkább nyílik az olló a két tag „teljesített” pénzbetéte között. A harmadik évben a nagyobb befizetési hányaddal induló tag a felhalmozott osztalékkal már esetleg eléri a pénzbetétjének értékét, de osztalékot ezt követően sem kaphat mindaddig, amíg valamennyi tagnak megszűnik a hátraléka. A kérdés az, hogy mi történik a ki nem fizetett osztalékokkal, akkor, amikor minden egyes tag pénzbetéte a társaság rendelkezésére áll, sőt néhányuk ennél többet is teljesített. Megítélésünk szerint meg kell különböztetni két helyzetet.

- a) Az egyik – a Ptk. szövege alapján könnyebben megítélhető – esetben a tag törzsbetéte éppen eléri a társasági szerződésben rögzített mértéket a részére ki nem fizetett osztalékoknak a törzsbetétjére történő elszámolásával. Az ilyen tag még nem kaphat osztalékot. Egész pontosan az utolsó osztaléknak – álláspontunk szerint – megkaphatja azt a részét, amely már meghaladja az általa vállalt pénzbeli szolgáltatás értékét.
- b) Nem gondolta végig a jogalkotó a másik tag helyzetét, aki már eleve teljesítette a teljes törzsbetétjét, vagy a – részére ki nem fizetett – korábbi osztalékok révén már korábban elérte a szerződés szerinti mértéket, de ezt követően sem kapja meg a neki járó osztalékot. Ennek egyedüli oka az, hogy a társasági szerződés más tagnak vagy más tagoknak nyújtott kedvezménye miatt mindenkire kiterjedt az osztalékfizetési moratórium. Ebben a helyzetben nem értelmezhető a „tagok törzsbetétére az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség” fordulata a Ptk.-nak. A kötelezettsége teljesülését követően a tagnak ki nem fizetett osztalék automatikusan nem növelheti a tag törzsbetétjét, de nem is kerülhet a társaság tulajdonába. Így – egyéb megoldás hiányában – a korábban ki nem fizetett osztaléknak a pénzbetéte fölötti részét ki kell fizetni a tag számára azt követően, hogy – a Ptk. vitatható megfogalmazása szerint – a társaság törzstőkéje – álláspontunk szerint – a tagok pénzbetéteinek együttes összege elérte a társasági szerződésben rögzített szintet. Ez az

utólagos osztalékfizetés nem fenyegeti a társaság hitelezőinek a helyzetét, mert erre csak azt követően kerülhet sor, hogy minden egyes tag pénzbetétje a társaság rendelkezésére áll.

4.5. A később kifizetett osztalék kamatai

Kérdésként merül fel az, hogy igényt tarthat-e a tag a későn kifizetett osztalék kamataira? Differenciált válasz látszik indokoltnak:

- a) Az olyan ki nem fizetett osztalék, ami a tag pénzbetétét növeli a tag vagyoni hozzájárulásának tekintendő és erre a részre is osztalékot számolnak majd el a következő éves beszámoló idején. Az ilyen ki nem fizetett osztalék után nem jár kamat.
- b) Az olyan ki nem fizetett osztalék, ami már nem növeli a tag pénzbetétét, mert az már az osztalék nélkül is elérte a szerződésben vállalt mértéket, már nem tekinthető a tag vagyoni hozzájárulásának és erre osztalékot sem számolnak majd el. Véleményünk szerint az ilyen visszatartott osztalékokra kamatot kell fizetni. A kamat ugyanis a pénzhasznaulat ellenértéke, márpedig az osztalékokat nem vitásan a társaság használta abban az időszakban, amikor kifizetésüket a törvény tiltotta.

5. A tagok helytállásával kapcsolatos kételyek

Abban az esetben, ha az osztalékfizetési moratórium tartama alatt bekövetkezik az a helyzet, hogy a társaság vagyona nem fedezi a kft. tartozásait, akkor – a Ptk. szerint – szükség van a társaság tagjainak a helytállására. A Ptk. 3:162. § (2) bekezdése szerint ilyen esetben a tagok a még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk összegének erejéig kötelesek helytállni a társaság tartozásaiért.

5.1. Értelmezési nehézség

Nem szerencsés az a megfogalmazás, amelyben a társaság tagjai többes számban szerepelnek, mert lehetőséget ad – véleményünk szerint – téves értelmezésre is. A Ptk. egyik kommentárja szerint „A szabály megfogalmazásából egyértelmű, hogy mindaddig fennáll minden tag helytállási kötelezettsége a társasági tartozásokért, amíg a törzsbetét további befizetésekkel, illetve a visszatartott nyereségből teljes egészében nincs fedezve. Hiába fizetné be az egyik tag a saját törzsbetétét, a helytállási kötelezettsége ennek ellenére fennmarad addig, amíg a teljes törzstőke fedezete rendelkezésre nem áll a

társaságnál”.¹¹ A kft. tagjait és a bt. beltagját terhelő helytállási kötelezettség kiterjed a társaság vagyonából nem fedezhető valamennyi tartozásra. Kft. esetén azonban a tag helytállása fogalmilag a saját vállalt vagyoni hozzájárulásából még nem teljesített pénzösszeg és/vagy apport teljesítését jelenti. A kft. tagjának helytállási kötelezettsége nem terjed ki arra, hogy pótolja egy másik tag vagyoni betétjéből hiányzó részt, azt a hitelezőnek megfizesse. Ha nem így lenne, az bizonytalanná tenné a kft. tagjának helyzetét és visszataratana attól, hogy a kft. tagjává váljon. Apportszolgáltatás esetén – az esetek többségében – fizikailag sem lenne képes a kft. tagja arra, hogy teljesítse a másik tag által vállalt apportot, vagy annak még hiányzó részét. Megítélésünk szerint a Ptk. 3:162. § (2) bekezdése sem tekint el a kft. tagi helytállásnak ettől az alapvető konstrukciójától. Ha ez lett volna a jogalkotó célja, akkor ezt egyértelműen kellett volna megfogalmazni, kifejezetten rögzítve a tagok egyetemleges helytállási kötelezettségét. Ilyen egyértelmű rendelkezés hiányában a Ptk. 3:162. § (2) bekezdésében foglaltakat – álláspontunk szerint – úgy kell értelmezni, hogy minden egyes a tag az általa még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulás összegének erejéig köteles helytállni a társaság tartozásaiért. Megítélésünk szerint mivel a Ptk. nem nyilvánította ki a kft. tagjainak egyetemleges helytállási kötelezettségét, a tagok osztott kötelmi helyzetben vannak. Az osztott kötelemben minden kötelezett a saját kötelezettségével tartozik. A vizsgált esetben a társaság tartozásáért való helytállás csak azon tagoknak esetében keletkezett érdemi fizetési kötelezettséget, akik még nem teljesítették a saját befizetési kötelezettségüket.

5.2. Figyelmen kívül hagyott körülmények

Amennyiben az 5.1. alfejezetben írt értelmezésünk helytálló, akkor azt is meg kell állapítani, hogy a Ptk. 3:162. § (2) bekezdésében írt rendelkezés nincs tekintettel három körülményre.

5.2.1. A tagok helytállásának a mértéke

Lehetséges, hogy a tag apport szolgáltatására is vállalkozott, de e kötelezettségének – részben, vagy egészben – még nem tett eleget. Ilyen esetben a tag által még nem teljesített apport értékét is hozzá kellene adni ahhoz az

11 VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz. 1. kötet.* Budapest, Wolters Kluwer, 2014, 375.

összeghez, amellyel a tag a társaság tartozásáért helytállni tartozik. A Ptk. hatályos szövege indokolatlanul megfélemez az, hogy a tag tartozik a létesítő okirat alapján általa vállalt, de még nem teljesített szolgáltatással, ide értve nem csak a pénzzolgáltatást, de az apportot is.

5.2.2. A tagok helytállásának az esedékessége

Pusztán az a körülmény, hogy a társaság aktuális vagyona nem fedezi a társaság tartozásait, még nem következik az, hogy azonnal a társasági tagok helytállására kerül sor. Lehetséges, hogy a társasági szerződés pótbefizetési kötelezettséget (Ptk. 3:183. §) ír elő, amelynek teljesítése megnöveli a társaság vagyonát, amelyből kiegyenlíthetők a tartozások.

5.2.3. A tagok helytállásának hatása a tagi jogviszonyok arányosságára

Az osztalékfizetési moratórium révén előállhat az a helyzet, hogy a tagok egy része már teljesítette a vállalt pénzbeli hozzájárulását, míg mások nem. Az első csoport tagjainak járó, de a moratórium miatt ki nem fizethető osztalék átmenetileg társasági vagyonnak minősül és fedezetül szolgál a társasági hitelezők követelésére. Előfordulhat az, hogy a hitelezők kielégítését szolgáló társasági vagyonhoz a tagok egy része szerződéses kötelezettségén felül járul hozzá, míg a tagok másik részének a hozzájárulása nem éri el a szerződésben vállalt mértéket. A 3:162. § (2) bekezdésében rögzített helytállási szabály – értelmezésünk szerint – a még hiányzó vagyoni hozzájárulás mértékében maximálja a tag helytállásának a mértékét, de nem orvosolja az osztalékfizetési moratórium révén keletkező túlfizetési helyzetet. A szabály eredményeként összességében a „késedelmeskedő” tag nem veszít többet, mint az általa vállalt befektetés értéke, míg más tagok ezen felül elveszítik a társasági nyereségből őket illető olyan osztalékot is, amelyet – a nem miattuk bekövetkező osztalékfizetési moratórium nélkül – megkaphattak volna.

5.3. Keletkezik-e új helytállási kötelezettség?

A Ptk. indokolása úgy tekinti, mintha a tőkefeltöltés kapcsán deklarált helytállási kötelezettség érdemi változást jelentene amiatt, hogy „a tagokat nem illeti meg a korlátozott tagi felelősség kedvezménye”. Kénytelenek vagyunk rámutatni arra, hogy csak főszabályként érvényesül az a kedvező helyzet, amelyre az indokolás utal, nevezetesen, hogy a kft. tagját nem terheli helyt-

állási kötelezettség a kft. tartozásáért. Mindaddig, amíg a tag nem teljesítette vállalt hozzájárulását, a kft. tagját is terheli helytállás, melynek mértéke a vagyoni hozzájárulásának szerződésben rögzített értékéből még hiányzó rész. A tőkefeltöltés kapcsán deklarált helytállási kötelezettség tehát – álláspontunk szerint nem új jogintézmény.

6. A rendelkezések funkciója

6.1. A társaságalapítás könnyítése

A társasági szerződés 2.1. alfejezetben írt, a tag számára fizetési kedvezményt biztosító szabályaihoz kapcsolódó – 2.2. alfejezetben írt – következményeknek eddig a pontatlanságait, és korlátozó jellegét emeltük ki, érzékeltetve azt, hogy bizonyos helyzetekben e szabályok a privátautonómiát, a társasági tagok szerződéses szabadságát korlátozzák.

A pénzbetétekre vonatkozó szabályok előzményét is megvizsgálva azonban egyfajta fejlődést, a tagok mozgáskörének a bővülését tapasztalhatjuk.

A Gt. 115. § (1) bekezdése korábban attól tette függővé a társaság bejegyzését, hogy a bejegyzési kérelem benyújtásáig minden egyes pénzbeli hozzájárulásnak legalább felét a társaság javára befizették-e. A Ptk.-t megelőzően tehát nem volt lehetőség arra, hogy a társaság tagja vállalt pénzbeli hozzájárulása felénél kevesebbet teljesítsen a bejegyzési kérelem benyújtásának idején. A Gt. említett szabályához képest a Ptk. megengedi azt, hogy a társasági szerződés lehetővé tegye az 50% alatti alapításkori befizetést, bár osztalékfizetési moratóriumot és helytállási kötelezettséget rendel el ilyen esetre.

A Gt. 115. § (2) bekezdése korábban azt írta elő, hogy a cégbejegyzéstől számított egy éven belül valamennyi pénzbeli hozzájárulást be kell fizetni. A Ptk. egy évnél hosszabb határidő biztosítását is megengedi a társasági szerződésnek. Itt is azt látjuk, hogy a jogalkotó – noha speciális jogkövetkezményt is előír, megenged egy olyan megoldást, amelyet a Gt. korábban egyértelműen tiltott.

A Ptk.-ban rögzített – sok tekintetben kifogásolható – új szankciók ellenére a Ptk. rugalmasabb, amikor olyan esetekben is lehetővé teszi a kft. megalakulását, ha a tagok, vagy valamelyik tag nem képes pénzbeli hozzájárulásnak legalább felét a társaság javára befizetni az alapításkor és/vagy a hátralékot nem tudja egy éven belül a kft. rendelkezésére bocsátani. Ez a rugalmasság kifejezetten célja volt a kodifikációnak. „A társaságok piacra lépését segíti elő az az új rendelkezés, amely lehetővé teszi a törzstőkének a társaság nyereségéből való feltöltését, vagyis azt, hogy a tagok ne saját vagyonukból, hanem

a társaság egyébként felosztható nyereségéből fedezzék a törzstőke összegét.”¹² Ez a jogszabályváltozás mindenképpen pozitív olyan esetekben, amikor a társaság alapításához a régi szabályok szerint szükséges vagyont a tagok nem tudták volna előteremteni, a hatályos rendelkezések alapján azonban létrejöhet a társaság. Kevésbé előnyös az, hogy a tagok olyankor is élhetnek a pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk – korábbi szabályhoz képest – csökkentett mértékű, és/vagy késleltetett rendelkezésre bocsátásának lehetőségével, ha a társaságot a régi előírások szerint is létre tudnák hozni. Kifejezetten problémák forrását jelenti az, ha a tagok számára a társasági szerződés nem egyformán csökkenti az alapításkor befizetendő pénzbetét mértékét, vagy nem egyforma hosszúságú – egy évet meghaladó – határidőt biztosít számukra.

Azt, hogy az apport tekintetében nem következett be a pénzbeli vagyoni hozzájáruláshoz hasonló látványos változás, a kommentár egy olyan körülménynek tulajdonítja, amely – valójában – a pénzbetétek esetén is szempont lehetett volna: „Míg a pénzbeli vagyoni hozzájárulás esetén a Ptk. a korábbiaknál nagyobb mozgásteret ad a tagoknak a teljesítés idejének a meghatározásában, a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulások esetén a szabályozás szigorúbb, hiszen az apportra a társaságnak természetben szüksége van, annak teljesítése tehát nem halasztható el beláthatatlan ideig”.¹³ Valójában a társaságnak – az 1. fejezetben írt célból – a tagok pénzbetéteire éppúgy szüksége van, mint az apportra. Véleményünk szerint nem a társaság szükségleteiben feltételezett különbség áll a pénzbetétek és a nem pénzbeli hozzájárulás eltérő kezelésének a hátterében. A Ptk. egyfelől megengedi azt, hogy a társasági szerződés lehetővé tegye a pénzbetét felénél is kisebb összeg alapításkori rendelkezésre bocsátását és ne szabja meg a különbszet szolgáltatásának végső határidejét, másfelől hasonló engedményt nem adhat az apportot szolgáltató tag számára. Feltételezésünk szerint a jövőben a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatásra nézve sem elképzelhetetlen egy – a mostanihoz hasonló – enyhítés. A jogszabályváltozás tekinthető a jogalkotó által tett első lépésnek egy olyan úton, amely később olyan esetben is lehetőséget biztosíthat a vagyon nélküli kft. alapítására, ha a felek egy az alapításnál későbbi időpontban apport szolgáltatására is igényt tartanak. Más kérdés, hogy a hitelezőkön kívül a munkavállalók érdekeit is figyelembe kellene venni a tagok kötelezettségeit enyhítő jogi normák kialakítása során, és számukra is garanciát kellene biztosítani.

12 Uo.

13 VÉKÁS – GÁRDOS i. m. 376.

6.2. A törzstőke növelésének ellensúlyozása

Az 1. fejezetben említettük, hogy a Ptk. – a hatályba lépését megelőző követelményhez képest – növelte a minimális törzstőke mértékét. Ennek a változásnak a – bizonyos fokú – kompenzálásaként is felfogható az, hogy a kodifikáció során lehetővé tették azt, hogy a befizetések feltételeit a társasági szerződésben a tagok a korábbinál enyhébben rögzítsék. „A Ptk. újításaként bevezetett tőkefeltöltési szabályok – a korábbinál szigorúbb minimáltőke-elvárás ellensúlyozásaként – könnyítik a társaságok alapítását (illetve a működés során tőkeemelést is).”¹⁴ Megjegyzést érdemel, hogy a pénzfizetés nélküli – bár osztalékmoratóriummal és helytállással összekapcsolt – alapítás lehetősége több mint kompenzáció, nagyobb horderejű változás, mint a törzstőke-minimum 500.000 Ft-ról 3.000.000 Ft-ra emelése.

14 PETRIK i. m. 209.